

Rapport

Betrekkingen Buitenlandse Kerken

Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Goes 2020

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap administratieve ondersteuning via: dao@gkv.nl.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Inhoudsopgave:**Pagina:**

1. Samenvatting	5
2. Opdracht van de G.S. Meppel 2017	5
3. Verslag van onze werkzaamheden:	6
3.1. Organisatie van ons werk	6
3.2. Overzicht van de rapportage	6
3.3. De ICRC conferentie 2017	6
3.4. Sectie 2: Publiciteit en Communicatie	6
3.5. Sectie 3: Europa en Noord-Amerika	7
3.6.1 Sectie 4: Azië en Australië	8
3.6.2 Groei in de relatie met de GKT	9
3.7. Sectie 5: Spaans- en Portugeessprekende landen, Afrika	12
3.8. Contact met buitenlanddeputaten van CGK en NGK	13
3.9. Overleg met Verre Naasten	14
3.10 Contact met TUK en VIAA	14
3.11 Overleg met YACHAD	14
3.12 Conferentie over hermeneutiek?	14
4. Reacties van zusterkerken op de synodebesluiten van G.S. Meppel	15
4.1. Overzicht reacties	15
4.2. Schriftelijke reacties	16
5. Hoe verder? Relaties met buitenlandse kerken en het werk van deputaten BBK	17
6. Voorstel besluiten	19
Bijlagen	
1. Over de voortgangsrapporten 2017 en 2018	23
2. De organisatie van een conferentie over hermeneutiek: verzonden brief	23
3. Aanbiedingsbrief bij verzamelde reacties op besluiten van de G.S. Meppel 2017	25
4. Samenstelling deputaatschap en rooster van aftreden	29
5. Begroting	30

1. Samenvatting

We mogen verslag uitbrengen over de uitvoering van onze taak om in het buitenland onze kerken te vertegenwoordigen en onze eigen kerken te informeren over de buitenlandse kerken. Het is een voorrecht om in ontmoetingen te ervaren dat de kerk van de Here Jezus wereldwijd is. Om met broeders en zusters van allerlei plaatsen in deze wereld samen God te mogen aanbidden en elkaar met zijn Woord te mogen bemoedigen, is een voorproefje van ons grote toekomst!

De besluiten van de synode Meppel 2017 over man, vrouw en ambt (MVEA) hebben een enorme impact gehad voor onze contactoefening de afgelopen drie jaar. De ICRC vergadering, die kort na het bekend worden van de synodebesluiten in 2017 werd gehouden, heeft onze kerken als lid geschorst. Een heel aantal zusterkerken en contactkerken hebben hun afkeuring of zorg uitgesproken. Vijf kerken hebben de relatie met ons verbroken; zo'n tien zusterkerken hebben de relatie met ons opgeschort óf teruggebracht naar een lager niveau, óf zij hebben aangekondigd dat iets dergelijks zal gebeuren als de komende synode niet op deze besluiten terugkomt.

We zijn dankbaar dat we ook melding kunnen maken van een groeiend kerkelijk contact. Met de GKT, Gereja Kristus Tuhan, in Indonesië zijn de banden verder aangehaald. In de rapportage van sectie 4 wordt uitgelegd waarom we voorstellen om met de GKT een zusterkerkrelatie aan te gaan.

Als deputaten hebben we naar aanleiding van de ontwikkelingen van de laatste jaren nagedacht over de vraag op welke wijze in de komende tijd vorm gegeven kan worden aan contacten met buitenlandse kerken.

2. Opdracht

De synode Meppel 2017 gaf ons de volgende taken:

1. deputaten brengen de kerken en kerkleden in Nederland op de hoogte van Christus' kerkvergaderend werk in het buitenland en roepen hen op (ook in concrete situaties) tot gebed en dankzegging;
2. ze laten buitenlandse kerken en kerkleden meeleven met de Gereformeerde Kerken in Nederland;
3. ze doen hun werk met gebruikmaking van het BBK-bureau en de faciliteiten van "Verre Naasten";
4. ze voeren overleg met en werken samen met de Deputaten Buitenlandse Kerken van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de CCS Buitenland van de Nederlands Gereformeerde Kerken;
5. ze onderhouden contacten met de Gereformeerde Hogeschool "Viaa" te Zwolle en de Theologische Universiteit in Kampen;
6. ze formuleren nadere voorstellen over participatie in kerkelijke netwerken, in relatie tot het onderhouden van contacten en relaties met afzonderlijke kerken;
7. ze houden zich aan de generale regeling voor het aangaan en onderhouden van relaties met kerken in het buitenland.

Verder kregen we de opdracht om, in overleg met deputaten van zusterkerken, ons te beijveren voor de organisatie van conferenties over gewichtige thema's en onderwerpen, die ons als kerken aangaan.

3. Verslag van onze werkzaamheden

3.1 Organisatie van ons werk

Om onze taken goed te kunnen uitvoeren, is het deputaatschap in secties verdeeld. Sectie 1 vormt het moderamen. Sectie 2 draagt zorg voor publicatie en communicatie. Sectie 3 behartigt de contacten met kerken in Europa (behalve Spanje en Portugal) en Noord-Amerika; sectie 4 met kerken in Azië en Australië; sectie 5 met Spaans- en Portugeestalige kerken en kerken in Afrika. Een enorme steun in ons werk is wat gebeurt door het 'bureau BBK', dat wil zeggen door Anja Mijnheer (tot aan begin 2019) en Joke de Haan (de hele periode). Zij dragen zorg voor de verwerking van de correspondentie, maken notulen, maken afspraken en spelen ook een hoofdrol in de organisatie van de 'buitenlandweek': de week waarin buitenlandse afgevaardigden aanwezig zijn op onze generale synode.

3.2 Overzicht van de rapportage

Over de jaren 2017 en 2018 zijn Voortgangsrapporten opgesteld, die beschikbaar zijn via de link in bijlage 1. In dit rapport bouwen we verder op de daarin vermelde informatie.

Hieronder rapporteren we over de ICRC conferentie in 2017. Vervolgens doen we verslag van ons werk per sectie (hoofdpijnen en ontwikkelingen in het laatste jaar). Daarna volgt informatie over de rest van onze werkzaamheden.

In een apart hoofdstuk komt aan de orde wat per brief of op andere wijze aan reacties is binnengekomen naar aanleiding van de besluiten van de G.S. Meppel 2017. Daarna doen we verslag van onze interne bezinning over de vraag: 'Betrekkingen met buitenlandse kerken – hoe nu verder?'

3.3 De ICRC conferentie 2017

Kort nadat de GS Meppel 2017 besluiten had genomen over MVEA, kwam de Internationale Conferentie van Gereformeerde Kerken (ICRC) bijeen in Jordan (Canada). Als afgevaardigden voor onze kerken waren daar aanwezig ds. Melle Oosterhuis (als preses van de synode), BBK deputaat Jan-Matthijs van Leeuwen en Ria Nederveen als lid van de redactie van Lux Mundi. De conferentie besloot om de GKv als lid van de ICRC te schorsen en de GKv op te roepen leer en praktijk te veranderen. Een voorstel om nu nog geen tuchtmaatregelen te nemen, haalde het bij lange na niet. De ICRC nam ook het besluit om, als onze kerken zich niet bekeren, ons lidmaatschap voorwerp van bespreking te laten zijn op de eerstvolgende ICRC conferentie, in 2021. Als grond werd aangevoerd dat onze kerken, door vrouwen toe te laten tot de ambten, in de leer en in de praktijk niet meer in overeenstemming zijn met de grondslag van de ICRC. Het besluit werd genomen met 25 stemmen voor, 4 tegen, 2 onthoudingen.

Het zijn onze kerken die destijds het initiatief namen om de ICRC op te richten. Nu heeft de overgrote meerderheid (86%) van die kerken uit zorg over de ontwikkelingen in de GKv dit besluit genomen. Het is een ware aardverschuiving op de kerkelijke kaart.

3.4 Sectie 2: Publiciteit en Communicatie

In de opdracht van GS Ede 2014, werd aan BBK opgedragen om "alle nodige voorbereidingen te treffen om het voor de eerstvolgende ICRC conferentie mogelijk te maken Lux Mundi als haar orgaan over te nemen". Deze overdracht heeft plaatsgevonden tijdens de ICRC conferentie in 2017. Dit zorgt voor een grote verandering in de werkzaamheden van sectie 2.

Na het tussentijdse vertrek van deputaat Marike Blok werden de werkzaamheden verricht door deputaat Johan de Jong en (vanuit het Bureau) door Anja Mijnheer. Door het periodieke aftreden van de Jong, en het vertrek van Mijnheer wegens werkzaamheden elders, zal in de komende periode bekeken moeten worden hoe Publicatie en Communicatie vorm zullen krijgen. Dat de sectie

tussentijds geen aanvulling in leden heeft gekregen, ligt mede aan het feit dat door het wegvallen van Lux Mundi een groot deel van de werkzaamheden kwam te vervallen. De komende periode zal moeten worden bekeken óf en in welke vorm de communicatie van het werk van BBK zal worden ingevuld. In de afgelopen periode is gezocht naar nieuwe vormen van communicatie om het werk van BBK bekendheid te geven. De gegevens op de website zijn voor een groot deel aangepast, ook vanwege de AVG-wetgeving, en ook is er vaker een nieuwsbericht of een beknopt reisverslag te lezen. Het is nog niet gelukt om de content van de website ook beschikbaar te krijgen in het Engels, om daarmee een bredere groep belangstellenden te kunnen bedienen. Daarnaast is er een samenwerking met de redactie van het blad Naast, waarin met enige regelmaat een bijdrage vanuit BBK wordt opgenomen. In verband met de (mogelijke) toekomstige fusie met de NGK, en daarmee voor BBK ook met de CCS (het buitenlandcomité van de NGK), heeft het proces van het vernieuwen van naam en logo nog geen invulling gekregen. Eén en ander zal in goed overleg tussen beide organisaties verder ontwikkeld worden.

3.5 Sectie 3: Europa en Noord-Amerika

West en Noord Europa

De periode na GS Meppel 2017 is gekenmerkt door moeizame verhoudingen wat betreft de zusterkerken in West en Noord Europa. Ten gevolge van het besluit van de GS Meppel 2017 om de zusters toe te laten tot alle ambten hebben een aantal zusterkerken de relatie met de GKv opgeschort ('suspended'). Het gaat hierbij om de Evangelical Presbyterian Church (Ireland) (EPCI); de Evangelical Presbyterian Church in England and Wales (EPCEW) waartoe ook behoort de Evangelisk-Reformerta Kyrkan in Sverige (ERKS) in Zweden en de Free Church of Scotland (continuing) (FCC). De Reformed Presbyterian Church in Ireland (RPCI) heeft de relatie met de GKv zelfs beëindigd. De EPCI bij een bezoek toegezegd aan te geven waar de moeite ligt met de M/V besluiten van de GS Meppel 2017. Alleen met de Free Church of Scotland (FCS) is de relatie ongewijzigd gebleven. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat de FCS bezig is het systeem van kerkrelaties te herzien. Wat dit betekent voor de relatie met de GKv is op dit moment nog niet te zeggen.

Wanneer de GS Goes 2020 het besluit inzake 'M/V en ambt' niet herroept, is de kans groot dat meer zusterkerken de relatie met de GKv zullen verbreken.

Nieuw zijn de contacten met de Presbyterian Church of Ireland (PCI). Deze kerken kennen enerzijds 'de vrouw in het ambt' maar kiezen anderzijds een meer orthodoxe koers. In 2018 is sinds lange tijd het zogeheten Frans Beraad weer bijgewoond door een BBK-er. Het Frans Beraad is een platform van participanten afkomstig uit de orthodox - gereformeerde kringen. Zij richten zich vanuit Nederland op de ondersteuning van christenen in de francofone wereld.

Oost en Zuid Europa

De Evangelisch-Reformierte Kirche Westminster Bekenntnisses (ERKWB) in Oostenrijk en Zwitserland is de enige zusterkerk van de GKv op het Europese vasteland. De gemeenten binnen het verband van de ERKWB hebben grote moeite met het besluit van de GKv om zusters toe te laten tot alle ambten. Op dringend verzoek van de deputaten BBK heeft de ERKWB de relatie ongewijzigd gelaten in afwachting van de behandeling van de revisieverzoeken op de GS Goes 2020. Ook de verhouding met het Baltic Reformed Theological Seminary is ongewijzigd gebleven ook al hebben de bij het seminarie betrokken voorgangers grote moeite met het M/V besluit van de GKv.

De Evangelium Reformatus Egyház (ERE) in het westen van Oekraïne heeft te kennen gegeven niet langer te streven naar een zusterkerkrelatie met de GKv. De ERE is gevraagd naar de bereidheid om de lijst van contactkerken te blijven staan. Een officieel antwoord op deze vraag is nog niet ontvangen.

Intussen heeft het contact met de Eklesia Church in Tirana (Albanië) een bijzonder karakter gekregen. In het kader van Groningen Mission is de GKv Bedum een overeenkomst aangegaan met de Eklesia Church voor het bieden van steun bij de gemeenteopbouw. Ds. Marten de Vries is voor 30%

vrijgesteld om in Tirana aan het werk te gaan. Verder zijn in 2018 bezoeken gebracht aan kerken in Griekenland, Italië en Kroatië.

Noord-Amerika

In de relaties met kerken in Noord-Amerika is ook veel veranderd. De Reformed Church in the United States (RCUS) heeft de zusterkerkrelatie beëindigd evenals de Canadian Reformed Church (CanRC). De contactkerk United Reformed Church in North America (URCNA) heeft het contact verbroken. De andere contactkerk Orthodox Presbyterian Church (OPC) heeft de relatie opgeschort. Met de contactkerk Presbyterian Church in America (PCA) is de verhouding tot nu toe ongewijzigd gebleven.

EuCRC

Het besluit van de ICRC om de relatie met de GKv op te schorten ('to suspend') heeft ook gevolgen gekregen voor de EuCRC. De GKv is niet langer vertegenwoordigd in het Convening Committee van de Europese afdeling van de ICRC. Drs. Jos Colijn is teruggetreden als chairman, Lucius de Graaff en Anja Mijnheer hebben, respectievelijk als treasurer en BBK-official, nog wel geholpen bij de voorbereiding en de uitvoering van de EuCRC 2018 in Engeland. Het onderwerp van de conferentie was *Caring for the Church of God*. De lezingen waren van matige kwaliteit gelet ook op het niveau van de voorgaande conferenties. De CGK heeft toegezegd de leiding te willen nemen bij de organisatie van de eerstvolgende Europese conferentie. Vanuit sectie 3 wordt geïnventariseerd wat de activiteiten zijn van de World Reformed Fellowship en of dit een interessante organisatie is voor BBK.

Hoe verder?

Wanneer de GS Goes 2020 het besluit inzake 'M/V en ambt' niet 'terugdraait' zal nog een aantal zusterkerken de relatie met de GKv verbreken. Betekent dit dat alle contacten met deze kerken zullen worden verbroken of is er nog de mogelijkheid dat zij een plaats op de lijst van contactkerken op prijs stellen? Dit is een onderwerp dat na de GS Goes 2020 moet worden onderzocht.

Een tweede aandachtspunt is de verhouding tot die kerken in Europa waarmee contacten zijn opgebouwd maar die niet voldoen aan de criteria voor het aangaan van een zusterkerkrelatie. In de lijn van het algemene beleid van BBK zal worden ingezet op het vormen en/of zoeken van netwerken waarbinnen deze vaak kleine kerken kunnen worden ontmoet en bemoedigd.

3.6.1 Sectie 4: Oceanië en Azië

Oceanië

In Australië hebben de Free Reformed Churches of Australia (FRCA) in 2018 de zusterkerkrelatie met de GKv verbroken, met als meest directe aanleiding de besluiten m.b.t. MVEA. Er is op dit moment weinig perspectief op een andere manier van voortgezet contact. De Presbyterian Church of Eastern Australia (PCEA) heeft in 2018 de GKv opgeroepen om de besluiten m.b.t. MVEA te heroverwegen. Men heeft daar vooralsnog geen consequenties aan verbonden. De contacten waren in de periode tussen onze synodes sowieso beperkt. In Nieuw-Zeeland hebben de Reformed Churches of New Zealand (RCNZ) in 2017 de relatie opgeschort n.a.v. onze besluiten inzake MVEA, en zullen naar verwachting die in 2020 verbreken.

Azië

Met de Presbyterian Free Church of Central India (PFCCI), Presbyterian Free Church Council (Kalimpong, PFCC), Presbyterian Theological Seminary (PTS, Dehra Dun), Reformed Presbyterian Church of India (RPCI), Reformed Presbyterian Church of North East India (RPCNEI), South Indian Reformed Churches (SIRC) en ook met de Reformed Presbyterian Federation (RPF – een tweejaarlijkse conferentie waaraan veel van onze contacten deelnemen) in India is veel contact vanuit Nederland via de RSV's en Verre Naasten. Alhoewel een BBK-bezoek agendatechnisch nog niet kon worden gepland, zijn de contacten goed. Alleen van de RPCNEI weten we dat men onze keuze m.b.t. MVEA respecteert, ook al betitelt men dat als een verschil in hermeneutiek. Het contact met de Isae Church in Bangladesh

(ICB) volgen we 'op afstand', via nieuwsbrieven en mailings. Er zijn geen bijzondere ontwikkelingen te melden. Wat Sri Lanka betreft, de aanslagen in het land verhinderden een gepland bezoek aan de Christian Reformed Church of Sri Lanka (CRCSL) in de week na Pasen 2019. Wel konden we ds. Nelson van de CRCSL spreken. Dat gebeurde in Singapore. Het contact is hartelijk (sinds 2014 een zusterkerkrelatie), en zal niet veranderen door de besluiten van GS 2017. De contacten met de Reformed Presbyterian Church Fellowship in Myanmar (RPCFM) zijn beperkt van omvang en worden afgestemd met VN en de GKv Hasselt.

De contacten met de Reformed Church of Japan (RCJ) zijn van beperkte omvang maar hartelijk. Onze besluiten m.b.t. MVEA komen overeen met de uitkomsten van ontwikkelingen binnen de RCJ. In Korea zijn de contacten met de Kosin Presbyterian Church of Korea (KPCK) sinds 1969 (zusterkerk) frequent, hartelijk en goed. Toch kwamen de GS 2017 besluiten van de GKv voor de KPCK onverwacht en hard aan (*shocking*). Men wacht de ontwikkelingen van ICRC 2021 af. Het is niet denkbeeldig dat de KPCK de zusterkerkrelatie in 2021 of 2022 gaat verbreken. Met de Presbyterian Church of Korea – Hapshin (PCKH) zijn beperkte maar hartelijke contacten. Over MVEA verschillen we van mening. Hetzelfde geldt voor de Independent Reformed Church of Korea (IRCK). Ook deze kerk maakt zich zorgen over de koers van de GKv. De besluiten inzake MVEA vormen hierin een duidelijk voorbeeld. In Singapore wordt bij gelegenheid de First Evangelical Reformed Church (FERC) bezocht (de laatste keer in 2018). De contacten zijn goed. Onze contacten met de Reformed Presbyterian Church of Taiwan (RPCT) zijn van beperkte omvang, maar hartelijk. Deze kerken onderschrijven onze besluiten MVEA niet, maar accepteren met respect dat we deze keuze gemaakt hebben, en verbinden daar vooralsnog geen verdere conclusies aan.

In de Filippijnen is in 2019 een bezoek gebracht aan de Christian Reformed Church of The Philippines (CRCP), de jongste zusterkerk van de GKv (sinds 2017). Een hartelijke zuster, met wederzijdse bemoediging en leermomenten. Hoewel men onze besluiten inzake MVEA niet onderschrijft, respecteert men deze keuze en zal de band hierdoor niet veranderen.

In Indonesië is de zusterkerkrelatie met de Gereja-Gereja Reformasi di Indonesia (GGRI) – voorlopig nog te onderscheiden in nationaal en regionaal verband (GGRI-KalBar, GGRI-NTT en GGRI-Papua) – nog in ontwikkeling. Omdat er in de afgelopen jaren geen synodes zijn gehouden, zijn er nog geen bezoeken aan de GGRI gebracht. Deze zullen plaatsvinden DV in juli en december 2019. De contacten met de Gereja Kristus Tuhan (GKT, Oost-Java) worden steeds beter en intensiever. Zowel wat betreft de relatie met de GGRI als het contact met de GKT is er een goede samenwerking met de RSV Indonesië Mission | Verre Naasten. Met de Gereja-Gereja Reformasi Calvinis (GGRC, NTT) is in de voorbije periode weinig contact geweest.

3.6.2 Groei in de relatie met de GKT

Sinds enkele jaren is er een veelbelovend en steeds intensiever contact ontstaan tussen de GKv en de *Gereja Kristus Tuhan* (GKT; De Kerk van Christus de Heer) in Indonesië (voornamelijk Oost-Java). Deze kerk wil graag een nauwe relatie met de GKv en nodigde daarom BBK in 2017 uit om haar tweejaarlijkse algemene synode te bezoeken. Op verzoek van BBK heeft ds Henk Venema toen, samen met ds Kees Haak, een deel van die synode bijgewoond voor een eerste kennismaking. Voor de synode in 2019 werd BBK opnieuw uitgenodigd. BBK | Sectie 4 heeft daarop opnieuw positief gereageerd en vaardigde de deputaten br Johannes Veldhuizen en ds Henk Venema af, nu voor een veel uitgebreider bezoek, met de bedoeling om deze kerken beter te leren kennen en over en weer van elkaar te leren. Behalve dat de beide afgevaardigden de synode bijwoonden, hebben zij enkele gemeenten bezocht. Ook zijn zij op de campus van de theologische opleiding van de GKT, de STT 'Alètheia' (STTA), geweest. En ze hebben een bezoek gebracht aan een tweetal christelijke scholen, die van de GKT uitgaan, de *Sekolah Kristen Alètheia* (SKA; Christelijke Scholen 'Alètheia'). Overal waar zij te gast waren, hebben zij gesprekken gehad met voorgangers, docenten en gemeenteleden (ook jongeren) van de GKT. Het enthousiasme over deze kerk, dat er in 2017 al was, werd alleen maar groter. De GKT is een kerk die

vol overtuiging leeft naar Gods Woord en die dat op allerlei manieren concreet maakt in haar kerkelijk leven en in de samenleving.

1. Bestaande contacten

In feite bestaan er vanuit de GKv al jarenlang verschillende vormen van contact met de GKT:

- via **Verre Naasten**: br. Henk Oostra geeft regelmatig als gastdocent college op de STTA (Ceria!-cursus, vertelkunde). VN verleent ondersteuning bij de nieuwbouw van een SKA voor speciaal onderwijs in de stad Probolinggo (voor leerlingen met beperkingen: vrij uniek in Indonesië), bij de training van TLT-trainers (*Timothy Leadership Training*) en bij het opzetten van mission-werk van de GKT in Oost-Kalimantan. Een deputatie van SKA-leraren (m/v) is in het voorjaar van 2018 in Nederland geweest voor een oriëntatie inzake christelijk, c.q. gereformeerd onderwijs.
- via **LITINDO**: de schrijvers van het literatuurproject LITINDO, dat tot september 2018 door de Groninger Zendingsdeputaten (GZD) werd uitgevoerd (nu door de FRCA-gemeente te Mundijong, Australië), presenteerden de gepubliceerde boeken op theologische opleidingen waaronder de STTA; die boeken kregen en krijgen daar een positief onthaal en staan op de verplichte literatuurlijst. LITINDO en GKT zijn ook allebei betrokken bij de *LokNas KH*, de catechismusconferenties die tot nu toe al vier keer in Indonesië zijn gehouden door kerken die de HC als belijdenisgeschrift aanvaarden en ook echt gebruiken. Ze helpen elkaar met materiaal voor catechese, prediking en overdenking. Evenals LITINDO (vertaling van W. Verboom, *Liefdeslied uit Heidelberg*) en Momentum (vertaling van G.I. Williamson, *Heidelberg Catechism – A Study Guide*) heeft de GKT gezorgd voor een commentaar op de HC en een bundel HC-overdenkingen.
- via de **Internationale Cursussen** van TU, VIAA en VN voor buitenlandse theologen: twee docenten van de STTA, ds Markus Dominggus en ds Kornelius Setiawan (synodevoorzitter), hebben enkele jaren geleden deelgenomen aan een van deze cursussen. En ds Linus Baito, ook docent aan de STTA, in 2019. Zij hebben toen ook kennisgemaakt met verschillende GKv-gemeenten en hebben de TU bezocht.
- Via **ds Kees Haak**, die na zijn emeritaat aan de TU Kampen en na een periode in Zuid-Korea, nu in Malang woont en werkt. Hij heeft daar eerst enkele jaren missiologie gedoceerd aan SAAT, een andere theologische opleiding, maar gaat vanaf begin 2020 lesgeven op de STTA.

2. Contacten tussen GKT en de GGRI

Ook tussen de GGRI, de uit de zending van de GKv ontstane zusterkerk van de GKv, en de GKT is er toenemend contact. Dat begon met persoonlijke contacten en kerkelijke ontmoeting via een aantal zogeheten catechismusconferenties, die in Indonesië werden gehouden rond de jubilea van de HC (2013) en de Reformatie (2017). Die contacten worden nu geïntensiveerd door bijv. de ook al genoemde TLT-trainingen. Met name ds Madah Biha van de GGRI NTT uitte zich positief over de GKT en de STTA (zijn zoon studeert momenteel zelfs aan de STTA). Ook de docenten van de STTR, de theologische opleiding van de GGRI op Sumba, uitten zich positief over de GKT. En ds Yan Wambraw van de GGRI Papua heeft ook geregeld contact met de docenten van de STTA, die hij enkele jaren geleden op de International Course in Nederland ontmoet heeft. Ook via deze IC is er dus contact ontstaan tussen cursisten uit de GKT en de GGRI.

3. De identiteit van de GKT

Wie en wat is de GKT? De afkorting GKT staat voor *Gereja Kristus Tuhan*: de Kerk van Christus de Heer (vroeger: *Gereja Kristen Tiongkok*, Chinese Christelijke Kerk). De meeste van de ongeveer 8000 belijdende leden van deze kerk zijn van Chinese komaf. Zij behoren tot de welvarende klasse. Financieel is de GKT onafhankelijk. De meeste gemeenten bevinden zich in Oost-Java, maar er zijn ook enkele gemeenten op Bali, Lombok en Sumbawa (ds Markus Dominggus is afkomstig van West-Sumbawa, opgegroeid op Sumbawa en nu werkzaam in Malang). De GKT heeft haar centrum in Malang /Lawang.

Behalve het synodekantoor (de DAO van de GKT), bevindt zich daar ook de theologische opleiding, STT *Aletheia*.

In verschillende documenten presenteert de GKT zichzelf. Allereerst in haar identiteitsdocument *Apa, Mengapa, dan Bagaimana Menjadi Reformed. Pernyataan Identitas Gereja Kristus Tuhan* (Wat, waarom en hoe gereformeerd. Identiteitsverklaring van de GKT). Verder ook in de serie *Mengenal GKT* (De GKT leren kennen), waarvan er tot nu toe drie deeltjes zijn verschenen: 1) over de missie en doelstellingen van de GKT, 2) over de ecclesiologie en het management van de GKT, 3) over de eredienst, c.q. liturgie van de GKT. En ook zijn er een kerkorde (die momenteel gereviseerd wordt) en een handboekje (profiel en statistiek).

Al deze documenten laten duidelijk zien dat het bij de GKT om een reformatische, c.q. gereformeerde kerk gaat. De GKT wil voortbouwen op de Reformatie van Calvijn. De GKT houdt vast aan de belijdenis dat de Bijbel Gods Woord is en heeft, behalve de drie oecumenische geloofsbelijdenissen, de HC en NGB aanvaard als gereformeerde belijdenissen. Maar in feite erkent de GKT alle geloofsbelijdenissen uit de tijd van de Reformatie (in het identiteitsdocument worden bijvoorbeeld ook de Dordtse Leerregels en de Westminster Confessie genoemd). Op de basis van Schrift en confessie wil de GKT vandaag bij de tijd blijven. Actuele speerpunten zijn spiritualiteit, discipelschap, heiliging en mission, die allemaal leiden tot een intern en extern actief christelijk leven. De GKT aanvaardt de kinderdoop, en heeft mannelijke en vrouwelijke ambtsdragers.

Ook uit de besprekingen tijdens de bijgewoonde synodes, waar alle plaatselijke kerken via afvaardiging vertegenwoordigd zijn, bleek dat de GKT wil blijven vasthouden aan de leer van de Bijbel. Voor bezinning en uitwisseling werd ruim de tijd genomen. Die werden, zo leek het wel, belangrijker gevonden dan de bespreking van en besluitneming over rapporten (de gemeenten hadden die rapporten doorgaans al voorbesproken; op de synode restte meestal één gespreksronde plus stemming). Op de beide bijgewoonde synodes stond het thema discipelschap centraal: hoe geef ik mijn leerling-zijn van Christus concreet gestalte in mijn dagelijkse leven, in de gemeente en in de samenleving (bedenk daarbij dat Indonesië het grootste moslimland ter wereld is). Het synodale deputaatschap 'Dogma' zag en ziet erop toe dat het thema systematisch wordt uitgewerkt in pastoraat en gemeenteopbouw.

4. Bevindingen en voorstel

Uiteraard zijn er verschillen tussen de GKT en de GKv. De cultuur en de context waarin de GKT leeft, verschillen van die van de GKv. Inzake leer en levensovertuiging (spiritualiteit, heiliging, toerusting) is er eenheid, in de concrete uitwerking verscheidenheid. De GKT is met haar permanente synodebestuur gematigd hiërarchisch van structuur. Dit bestuur maakt in de GKT echter niet de dienst uit, maar voert de genomen besluiten uit en voorziet de kerken van allerlei materiaal, zoals over de identiteit van de GKT. Alle gemeenten zijn via afvaardiging rechtstreeks bij het synodewerk betrokken. De GKT kent wel predikanten, evangelisten en diakenen, maar geen ouderlingen. Uit de gedetailleerd uitgewerkte kerkorde blijkt echter dat de diakenen in feite zowel het ouderlingen- als diakenwerk doen, maar dan geïntegreerd. Wat ons echter verbindt is veel en veel meer dan wat ons scheidt. De BBK-afgevaardigden hebben geconstateerd dat de GKT een Schriftgetrouwe en confessionele kerk van Jezus Christus is. Het onderwijs dat op de STTA wordt gegeven en ook het bijbelonderwijs op de SKA, is Schriftuurlijk. Kortom, een levende, trouwe kerk van Christus in al haar geledingen. De GKT wil graag het contact met de GKv intensiveren. De GKT kent niet het onderscheid dat wij maken tussen contact en zusterkerkrelatie. Van onze kant betekent een nauwere band dat we een zusterkerkrelatie aangaan. Ons voorstel is om nu daartoe te besluiten.

3.7 Sectie 5 Afrika, Spaans- en Portugeestalige landen

Algemeen

In de afgelopen periode hebben de besluiten van de synode van Meppel over MVEA een duidelijke impact op ons werk gehad. Voor sommige zusterkerken ligt het erg gevoelig. Daarover zijn we altijd rustig in gesprek gegaan. We hebben klachten aangehoord, uitleg gegeven en opgeroepen tot geduld. Van onze kant hebben we altijd positief de relatie gezocht, en benadrukt dat verschil in opvatting en praktijk wat ons betreft de goede relatie niet in de weg staat.

Daarnaast zijn er (gelukkig) ook zusterkerken voor wie dit niet in die mate gevoelig ligt. Met deze kerken hebben we rustig verder gebouwd aan de kerkelijke relatie. Evenals in de voorgaande periode hebben we daarin altijd de samenwerking gezocht met Verre Naasten. Voor de relaties die we gezamenlijk hebben, was en is steeds een punt van afweging in hoeverre inbreng van onze kant zinvol is.

Landen

Benin ERCB

De Benincommissie van de kerken in Gouda en Waddinxveen onderhoudt de relatie.

Brazilië IPB

Deze kerk heeft in 2018 besloten de relatie met ons terug te brengen van een zusterkerkrelatie tot een contactrelatie. Omdat dit in 2018 op de agenda stond, zijn we ingegaan op de uitnodiging deze synode bij te wonen. Oorspronkelijk zouden we hen pas in 2019 bezoeken. Onze aanwezigheid heeft de relatie wel goed gedaan. Dit is des te meer belangrijk omdat er ook verbinding ligt tussen de Theologische opleiding Andrew Jumper en Kampen.

Brazilië IRB

Deze kerk overweegt de relatie te verbreken, maar besluit daarover na de synode in 2020. Zij hebben een bezorgde brief geschreven aan de synode.

Congo URCC

Wij hebben de synode bezocht in 2018. Ondanks moeilijke omstandigheden heerst er een positief elan in deze kerken. Bij het onderhouden van de relatie werken we nauw samen met Utrecht Mission/Verre Naasten.

Kenia AEPC en RCEA

Deze kerken hebben we niet bezocht. De kerk van Zwolle-zuid heeft wel intensief contact.

Nigeria NKST

Er is moeilijk contact te krijgen met de general secretary. Verre Naasten heeft besloten om te stoppen om contact te leggen met hem. Naar de toekomst toe is het de vraag of we een zusterkerkrelatie met hen moeten willen onderhouden. Het lukt niet om hier overtuigend vorm aan te geven.

Oeganda PCU

Deze kerken hebben we bezocht in 2019, samen met Utrecht Mission/Verre Naasten. Het is een warme en hartelijke relatie. Bij het onderhouden van de relatie werken we nauw samen met Utrecht Mission/Verre Naasten.

Portugal, ICPdP

Met deze kerken hebben we jarenlang geen contact gehad. In deze periode was er eenmaal een contactmoment. Uiteindelijk leverde dat niets op. Voorlopig lijken er geen mogelijkheden om vorm te geven aan deze relatie.

Spanje, IRE

Deze kerken hebben we jaarlijks bezocht. Dit deden we voorheen in goede afstemming met 'Steun Broederschap Spanje' (SBS); de laatste keren in overleg met Verre Naasten. Sinds kort heeft Groningen Mission het werk van SBS overgenomen.

Het waren altijd hartelijke en warme bezoeken.

Venezuela, IRV

Met deze kerken was slechts zeer spaarzaam contact mogelijk. Vanuit Verre Naasten heeft wel een reis plaatsgevonden. In 2018 zijn enkele predikanten in Nederland geweest. Hen hebben wij gesproken.

Zuid-Afrika, VGKSA

In 2017 hebben wij hun synode bezocht. Het vertrouwen in Nederland is weg door de besluiten van de synode van Meppel. Er is veel verdriet over M/V-besluit. Men proeft een ander schriftgebruik. Er is ook wantrouwen richting Kampen.

Wij konden in deze besprekingen een verbindende rol spelen. De zusterkerkrelatie is niet verbroken, maar attestaties worden niet meer zonder aanvullend gesprek aanvaard.

Zuid-Afrika, GKSA

In 2018 hebben we hun synode bezocht. De contacten verlopen warm en hartelijk.

3.8 Contact met buitenlanddeputaten van CGK en NGK**CGK**

Op 15 januari 2018 is er een ontmoeting geweest van deputaten BBK en DBK (deputaten van de CGK) om elkaar te informeren en zo goed mogelijk onze werkzaamheden op elkaar af te stemmen. Aan de orde kwam natuurlijk onze positie in de ICRC, na de opschorting van ons lidmaatschap; ook spraken we over het feit dat het traject naar een GTU is afgebroken. We hebben informatie gegeven over onze pogingen om een hermeneutiek-conferentie te organiseren (zie hier onder bij punt 3.12). Bij de volgende ontmoeting op 1 juli 2019, waren ook afgevaardigden van de NGK aanwezig. Hierbij werden de ontwikkelingen in genoemde kerken, waar het de contacten in het buitenland betreft, doorgesproken en ook de gevolgen die er mogelijk zijn na handhaving van het besluit MVEA en de fusie van GKv en NGK.

NGK

Het contact met deputaten van de NGK ('CCS') heeft in deze periode structuur gekregen. We hebben met elkaar overlegd om elkaar te informeren over ons werk. De NGK heeft met een beperkt aantal buitenlandse kerken contact en de inhoud van dat contact verschilt per buitenlandse kerk. De GKv heeft een relatie ('zusterkerk' of 'contact') met veel meer kerken. We zijn het er met elkaar over eens dat er op dit moment geen behoefte aan is om voor nadere samenwerking al van alles te gaan vastleggen.

In de aanloop naar het verdere samengaan van GKv en NGK is het goed om elkaar zo veel mogelijk te betrekken bij (of minstens elkaar te informeren over) de relaties met de diverse zusterkerken, ook waar dat lastig is of wordt (kan worden), bijvoorbeeld in de BBK-contacten waarin de relatie met de NGK ter sprake komt, of eventuele NGK-aanwezigheid als er buitenlandse bezoekers zijn.

Als belangrijke punten van samenwerking zien we op dit moment vooral, dat we goed op elkaar afstemmen, elkaars netwerken benutten, en de vrijheid hebben om voor contacten in het buitenland elkaar te mandateren. Om een begin te maken met de nauwere samenwerking tussen beide deputaatschappen is er gestart met het bijwonen van elkaars (sectie)vergaderingen, om zo een beeld te krijgen van de gang van zaken. Financieel op elkaar gaan afstemmen is zeker ook een aandachtspunt voor de komende tijd. De kosten die BBK en CCS maken liggen nu nog ver uit elkaar.

3.9 Overleg met Verre Naasten

Overleg met Verre Naasten is er geweest doordat met regelmaat een contactpersoon van Verre Naasten aanwezig was op de sectievergadering en in enkele gevallen werd een reis naar het buitenland samen met een afgevaardigde van Verre Naasten gemaakt.

Soms was er ook overleg met Verre Naasten, samen met afgevaardigden van een Regionaal Samenwerkingsverband (RSV).

Er was ook overleg tussen het bestuur van Verre Naasten en leden van Sectie 1. Dat overleg betrof vaak de afbakening van onze verschillende verantwoordelijkheden. Dit blijft een lastig punt. Deputaten vertegenwoordigen officieel de GKv en brengen aan de GS verslag uit van de werkzaamheden. De relatie met de GKv loopt voor Verre Naasten meer via de RSV's en het LSV (landelijk samenwerkingsverband). Voor buitenlandse contacten is dit onderscheid vaak niet helder.

Beleidslijn van BBK ten aanzien van reizen naar kerken waar ook Verre Naasten contact mee onderhoudt, is dat we proberen goed af te stemmen over de instructie en over de vraag of het wel zin heeft dat iemand van ons de reis maakt. De contacten zijn per land zo verschillend, dat we moeilijk een algemene regel daarvoor kunnen opstellen.

3.10 Contact met TUK en VIAA

Het contact met de TUK en met VIAA hield in dat we met elkaar telefonisch en schriftelijk (e-mail) informatie hebben uitgewisseld.

3.11 Overleg met Yachad

Met het samenwerkingsverband voor evangelieverkondiging onder het Joodse volk YACHAD hebben we overleg gehad over de vraag hoe zinvol het is om in de opdracht voor BBK te blijven opnemen dat we met hen contact onderhouden. In de praktijk van de laatste jaren heeft geen van onze secties met YACHAD overleg gehad. Het ligt voor de hand om Yachad (als Nederlandse instantie) te schrappen uit onze lijst met buitenlands contacten. Uiteraard kan Yachad wanneer dat gewenst is en zich nieuwe mogelijkheden voordoen van contact met één of meer kerken in Israël, contact opnemen met ons deputaatschap.

3.12 Conferentie over hermeneutiek?

Bij onze taken hoort ook dat wij in overleg met deputaten van onze zusterkerken, ons beijveren voor de organisatie van conferenties over gewichtige thema's en onderwerpen, die ons als kerken aangaan. In april 2018 hebben we een aantal buitenlandse kerken gevraagd of zij er voor voelen met ons een conferentie te organiseren over hermeneutiek. We hebben aangegeven dat het ons niet gaat om een wetenschappelijke discussie, maar een gesprek op kerkelijk niveau, over hoe wij omgaan met het gezag van Gods Woord bij vragen van deze tijd. We hebben met name daarbij genoemd de onderwerpen MVEA en homoseksualiteit. Bedoeling was om van elkaar te horen hoe kerken tot besluiten over deze onderwerpen zijn gekomen en wat we van elkaar kunnen leren. Meer informatie over ons voorstel vindt u in bijlage 2.

Tot op dit moment hebben we niet voldoende animo gevonden om een dergelijke conferentie samen te organiseren.

We zijn nog in afwachting van een reactie uit Korea (KPCK) en Amerika (PCA), aan wie we ook de vraag, om ondersteuning bij de organisatie van een dergelijke conferentie, hebben voorgelegd. Verder overwegen we om in de komende buitenlandweek nog enkele afgevaardigden hier over te polsen.

4 Reacties van zusterkerken en contact-kerken op de synodebesluiten van G.S. Meppel

4.1 Overzicht

Hier onder geven we een overzicht van al onze zusterkerken en van de contact-kerken, met een korte vermelding van hun reactie op de MVEA besluiten van de G.S. Meppel.

Overzicht zusterkerken en contactkerken met reacties n.a.v. M/V besluit	status
African Evangelical Presbyterian Church (in Kenia) (AEPC)	
Canadian Reformed Churches (CanRC)	beëindigd
Christian Reformed Church of the Philippines (CRCP)	bezorgd, geen reden tot beëindiging relatie
Christian Reformed Church of Sri Lanka (CRCSL)	bezorgd, geen reden tot beëindiging relatie
Evangelical Presbyterian Church (Ireland) (EPC)	opgeschort
Evangelical Presbyterian Church in England and Wales (EPCEW) waaronder de Evangelisk-Reformerta Kyrkan in Sverige (ERKS) (Zweden) (EPCEW)	opgeschort
Evangelisch-Reformierte Kirche Westminster Bekenntnisses (ERK-WB);	bezorgd, reden tot beëindiging relatie
Free Church of Scotland (continuing) (FCC)	opgeschort
Free Church of Scotland (FCS)	
Free Reformed Churches of Australia (FRCA)	beëindigd
Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (GKSA)	
Gereja Gereja Reformasi Calvinis (GGRC);	
Gereja Gereja Reformasi di Indonesia (GGRI-NTT/GGRI KalBar/GGRI Papua)	
Iglesia Reformada en Venezuela (IRV)	bezorgd
Igreja Presbiteriana do Brasil (IPB)	relatie op lager niveau
Igrejas Reformadas do Brasil (IRB)	bezorgd vermaan, reden tot beëindiging relatie
Kosin Presbyterian Church of Korea (KPCK)	bezorgd
Nongu u Kristu u i Ser u shar Tar (in Nigeria) (NKST);	
Presbyterian Church of Eastern Australia (PCEA)	
Presbyterian Church in Uganda (PCU)	
Presbyterian Free Church Council (Kalimpong) (PFCC)	
Presbyterian Free Church of Central India (PFC(CI))	
Reformed Church in Japan (RCJ)	bezorgd
Reformed Church in the United States (RCUS)	beëindigd
Reformed Church of East Africa (in Kenia) (RCEA)	
Reformed Churches of New Zealand (RCNZ)	opgeschort
Reformed Presbyterian Church in Ireland (RPCI)	beëindigd
Reformed Presbyterian Church of India (RPCI)	
Reformed Presbyterian Church of North East India (RPCNEI)	bezorgd, geen reden tot beëindiging relatie
Reformed Presbyterian Church Taiwan (RPCT)	
United Reformed Church in the Congo (URCC);	
Vrije Gereformeerde Kerke in Suid-Africa (VGKSA)	Opgeschort

Contactkerken:	
Baltic Reformed Theological Seminary	
Église Réformée Confessante au Bénin (ERCB);	
Église Réformée Confessante au Congo (ERCC);	
Union Nationale des Églises Protestantes Réformées Évangéliques de France (UNEPREF)	
Evangelical Reformed Churches of Russia (ERCR);	
Evangelium Reformatum Egyhaz (ERE);	besloten om verzoek tot zusterkerkrelatie in te trekken
First Evangelical Reformed Church van Singapore (FERC)	
Hongaarse Gereformeerde Kerken (HGK)	
Isa-E Church in Bangladesh (ICB)	
Iglesias Reformadas de España (IRE);	bezorgd
Igreja Cristã Presbiteriana de Portugal (ICPP)	
Independent Reformed Church of Korea (IRCK)	
Minsk Reformed Church (Wit-Rusland)	
Orthodox Presbyterian Church (OPC)	opgeschort
Presbyterian Church in America (PCA)	
United Reformed Church in North America (URCNA)	beëindigd
Presbyterian Church of Korea (Hapshin) (PCK (Hapshin))	
Presbyterian Theological Seminary (Dehra Dun, India) (PTS)	
Protestantska Reformirana Krscanska Ckrva (PRKC)(Kroatië)	
Reformed Presbyterian Fellowship in Myanmar (RPCFM)	
South Indian Reformed Churches (SIRC);	
Ukraine Evangelical Reformed (of Presbyterian) Church (Oekraïne)	

4.2 Schriftelijke reacties

We hebben de schriftelijke reacties verzameld die naar aanleiding van de besluiten van de G.S. Meppel over MVEA bij ons zijn binnengekomen en gericht zijn aan (of van betekenis zijn voor) de komende Generale Synode.

We hebben de reacties gebundeld en met een aanbiedingsbrief naar de Generale Synode verstuurd. De aanbiedingsbrief vindt u in bijlage 3.

We hebben in de aanbiedingsbrief een samenvatting opgenomen van de schriftelijke reacties, zodat u zich snel kunt oriënteren op de inhoud. Vanwege het belang van deze reacties en vanwege de consequenties die besluiten van de GS over dit onderwerp zullen hebben, nemen we in dit rapport een deel uit het slot van de brief op:

“We zien het als onze taak, als deputaten BBK, om de aandacht van de synode te vragen voor deze reacties. In de contacten met buitenlandse kerken dragen we uit dat we een relatie met elkaar onderhouden om samen God te prijzen, om elkaar te dienen met advies en voorbede, maar ook om van elkaar te leren. Buitenlandse kerken vragen ons om ter harte te nemen wat zij ons schrijven. Die oproep is ook gedaan door de grote meerderheid van de ICRC kerken. We horen dat zij voor ons bidden dat wij trouw zullen blijven aan wat Gods Woord naar hun overtuiging duidelijk zegt.

Waar zoveel bondgenoten ons met grote ernst aanspreken, doen we er goed aan dit serieus te nemen bij onze overwegingen.

We hebben van buitenlandse kerken de klacht gehoord, dat zij wel schriftelijk en mondeling hun visie hebben kunnen geven, maar dat in de besluiten van de GS 2017 niet doorklinkt wat daarmee is gedaan. Het is aan deze Generale Synode om de reacties van buitenlandse zusterkerken en contactkerken te wegen. Wat betekent in de praktijk het 'wederzijds' dat wij steeds hebben uitgedragen? Er wordt gevraagd om op de besluiten terug te komen. Het zou in de ogen van onze buitenlandse zusterkerken al een belangrijk gebaar zijn als besloten wordt op enigerlei wijze een stap op de plaats te maken en meer tijd te nemen voor bezinning, ook in het contact met deze zusterkerken.

De kerken die de moeite hebben genomen om ons te schrijven zien uit naar een reactie van de Generale Synode waaruit blijkt dat het geschrevene ter harte is genomen."

5 Hoe verder? Relaties met buitenlandse kerken en het werk van deputaten BBK

Ontwikkelingen sinds Meppel 2017

De besluiten van onze Generale Synode 2017 over MVEA, en de reacties daarop van de ICRC en van een groot aantal zusterkerken, hebben ons in een nieuwe situatie gebracht. We zijn bezig het grootste deel van onze buitenlandse zusterkerken als zusterkerken te verliezen. Alleen een koerswijziging van onze kerken kan daarin nog verandering brengen. Op dit moment hebben we geen reden om van dat laatste uit te gaan. Als GKv zitten we in een proces van verandering. Wat betekent dat voor de invulling van onze relaties met kerken in het buitenland in de komende tijd?

Reacties van zusterkerken

Als deputaten BBK vernemen we dat verscheidene zusterkerken teleurgesteld zijn in de GKv, met name vanwege de besluiten over MVEA. De vraag wordt ons voorgelegd: Hoeveel is het contact met ons jullie waard, als je onze waarschuwingen niet ter harte neemt?

De synode van Meppel heeft de buitenlandse afgevaardigden de gelegenheid gegeven om het woord te voeren. Zij zijn wel degelijk gehoord. En ook ingekomen brieven zijn meegewogen. Maar in de besluittekst van de generale synode is daarvan niets terug te vinden. En de snelheid waarmee de veranderingen zijn doorgevoerd laat bij buitenlandse kerken de vraag rijzen: hoe zwaar mocht het advies van zoveel zusterkerken wegen?

Als zusterkerken zeggen we tegen elkaar dat we wederzijds van elkaar willen leren. We hebben in de contacten met buitenlandse kerken herhaaldelijk te horen gekregen dat zij bij ons die bereidheid om van elkaar te leren niet hebben ervaren.

Wat betekent het voor óns als een zusterkerkrelatie met ons verbroken wordt?

Een paar buitenlandse kerken hebben al een eind gemaakt aan de zusterkerkrelatie met ons. We moeten er rekening mee houden dat het handhaven van de besluiten door de komende synode voor nog meer kerken reden zal zijn om een zelfde stap te nemen. Wat heeft dat voor consequenties voor ons?

We kunnen niet stellen dat van onze kant die relatie dan blijft. Al betreuren wij de breuk en zijn wij van mening dat we ook bij verschillende inzichten over dit onderwerp zusterkerken kunnen blijven, we hebben te maken met het feit dat de formele erkenning van nauwe verbondenheid als gereformeerde kerken is opgezegd. Of er nog wel contact blijft, is een kwestie van maatwerk: dat moeten we gewoon per relatie bekijken en met elkaar afspreken. Als gevolg van de verbreking van de zusterkerkrelatie stopt het met elkaar optrekken in één groep als bondgenoten die elkaar bijstaan om gereformeerde kerken te blijven en samen met elkaar God te prijzen en de onderlinge eenheid te vieren.

We kunnen dus niet stellen dat er van onze kant niets verandert. Na verbreking van de zusterkerkrelatie is de generale regeling, dat broeders en zusters van dat kerkverband bij ons welkom

zijn aan het avondmaal en dat ook hun voorgangers bij ons kunnen voorgaan, niet langer van toepassing. Wel kan een plaatselijke kerk nog altijd besluiten om gasten uit dat kerkverband toe te laten tot het avondmaal. Een plaatselijke kerk kan ook een buitenlandse predikant uit een kerk waarmee we geen zusterkerkrelatie hebben vragen om in een eredienst voor te gaan.

Of we nog wel in het kader van netwerkcontact kunnen blijven participeren, samen met kerken die de relatie met ons hebben verbroken, is zeer de vraag. Hoe kunnen we daar functioneren, als deelnemende kerken ons beschouwen als een kerkgemeenschap die bezig is de gereformeerde koers los te laten en niet wil luisteren naar oproepen om weer trouw te zijn aan Schrift en belijdenis? Zonder vertrouwen is het moeilijk samenwerken. Ook voor deze vorm van contact zal pas in de loop van de tijd duidelijk worden wat er precies verandert.

Vragen bij de vorm van zusterkerkrelatie

Onze kerkorde (E70.2) formuleert in grote lijnen wat een zusterkerkrelatie inhoudt: wederzijdse aanvaarding van elkaars leden en predikanten. Concreet betekent dat: toelating tot de sacramenten en vrijheid voor predikanten om in diensten voor te gaan.

In de praktijk houdt de zusterkerkrelatie ook in dat er wederzijdse informatie is over kerkelijke ontwikkelingen; dat we van tijd tot tijd elkaars synode bezoeken en desgevraagd elkaar adviseren. Bij zulke ontmoetingen vieren we onze onderlinge eenheid in het gezamenlijk prijzen van God.

Ook hier spelen veranderingen een rol.

In de GKv is de toelating tot het avondmaal ruimer geworden. Wie van een andere plaats of uit een ander land komt, kan ook worden toegelaten als er met de kerk waar de bezoeker lid van is geen zusterkerkrelatie bestaat. Een 'ja' op een aantal vragen (die niet overal gelijk zijn in de GKv kerken) is vaak genoeg.

En wanneer er een speciale band bestaat met een bezoekende voorganger vanuit het buitenland, dan zal de kerkenraad hem mogelijk óók tot de kansel toelaten als er met de kerk van die voorganger geen zusterkerkrelatie bestaat.

Deze veranderingen brengen met zich mee dat het onderscheid tussen zusterkerk en contactkerk aan relevantie verliest. De zusterkerkrelatie blijft nog wel een formele erkenning dat we dicht bij elkaar staan als kerken van gereformeerde belijdenis. Hoe belangrijk zal dat in de toekomst zijn voor het geven van inhoud aan onze contacten?

Hoe verder?

Als deputaten pleiten we ervoor om niet te proberen nieuwe wegen nu al concreet uit te stippelen.

Onze kerken zijn aan het veranderen, en daarbij past ook een andere manier van omgaan met relaties. Ook buitenlandse kerken zullen zich willen beraden op de vraag in welke vorm misschien een relatie met ons kan worden voortgezet. Ontwikkelingen op missiegebied vragen ook onze aandacht. Misschien moeten we in de toekomst nog meer op zoek naar maatwerk en past niet alles meer in de keus tussen óf contactkerk óf zusterkerk.

Het is goed om juist in Europa ook open te staan voor mogelijkheden om nieuwe contacten aan te gaan of bestaande contacten te intensiveren.

De kerkorde geeft voldoende ruimte om hieraan te werken. De generale regeling heeft een inkleuring die wellicht niet meer geheel past bij de nieuwe ontwikkelingen. Het is goed als deputaten BBK de komende tijd de gelegenheid krijgen om zich daarop verder te bezinnen.

Consequenties voor ons deputaatschap

Als de GS Goes besluit om voort te gaan in de door Meppel gekozen richting, wat betreft MVEA, heeft dat ook consequenties voor (het werk van) ons deputaatschap. Het huidige aantal zusterkerkrelaties zal mogelijk met meer dan de helft afnemen. Dat betekent: minder synodebezoek (over en weer), minder werk aan het onderhouden van relaties.

Voor het participeren in netwerken is veel minder mankracht nodig dan voor het bezoeken van synodes. Van actieve participatie in ICRC en EuCRC is dan geen sprake meer. Wel openen zich ook nieuwe perspectieven. Er zijn buitenlandse kerken die ondanks verschil van inzicht over man, vrouw en ambt graag het contact met ons blijven onderhouden. In Europa wordt bijvoorbeeld het contact met de Hongaarse Gereformeerde Kerk (die ook vrouwelijke ambtsdragers heeft) gemakkelijker.

Bemensing en kosten van BBK zullen moeten worden aangepast. Als we nog meer werk maken van concentratie op Europa, zullen we moeten vaststellen dat daar weinig zusterkerkrelaties overblijven. Er zal tijd nodig zijn om veranderingen in kaart te brengen en duidelijkheid te krijgen over hoe we in de toekomst vorm willen geven aan relaties met buitenlandse kerken. Het is niet te verwachten dat op dit punt gelijk ingrijpende nieuwe stappen zullen worden overwogen.

6 Voorstel besluiten

We stellen de G.S. voor om de volgende besluiten te nemen:

1. Met betrekking tot de *Gereja Kristus Tuhan* (GKT) in Indonesië :

Met dit kerkverband een zusterkerkrelatie aan te gaan.

Gronden:

- 1) We hebben de GKT leren kennen als een trouwe en toegewijde kerk van Christus, die leeft vanuit de waarheid van de Bijbel als het Woord van God.
- 2) De GKT aanvaardt de gereformeerde belijdenissen en spant zich in om in leer en leven gereformeerde kerk te zijn.
- 3) Tussen de GKT en GKv is er al enkele jaren in diverse vormen contact.

2. Met betrekking tot geuite zorgen:

Als GS Goes gepaste aandacht te geven aan de reacties van zusterkerken en contactkerken op de besluiten van de GS Meppel over man, vrouw en ambt.

Grond:

Zusterkerken en contactkerken hebben grote zorgen over deze besluiten kenbaar gemaakt. Het hoort bij onze regels voor het beoefenen van zusterkerkrelaties (Acta Meppel 2017, bijlage 5-3, art. 2.3.a) dat we elkaar als kerken zo veel mogelijk bijstaan in de handhaving, verdediging en bevordering van de gereformeerde belijdenis naar de Schriften in leer, kerkregering, tucht en eredienst.

Het is de taak van de GS zelf om de ingebrachte bezwaren te beantwoorden. Regel is dat als een zusterkerk bezwaar heeft tegen een synodebesluit over leer, kerkregering, tucht en liturgie, zij zich rechtstreeks behoort te richten tot de generale synode (de genoemde generale regeling art. 2.4).

3. Met betrekking tot verbroken relaties:

3.1 Met droefheid kennis te nemen van het bericht dat een aantal zusterkerken de relatie met ons heeft verbroken, opgeschort of teruggebracht naar een lager niveau.

De zusterkerkrelatie is verbroken door:

- Canadian Reformed Churches
- Free Reformed Churches of Australia
- Reformed Churches in the United States
- Reformed Presbyterian Church in Ireland

De zusterkerkrelatie is opgeschort door:

- Evangelical Presbyterian Church Ireland
- Evangelical Presbyterian Church in England and Wales

- Free Church of Scotland Continuing
- Reformed Churches of New Zealand
- Vrije Gereformeerde Kerke in Suid Africa

De zusterkerkrelatie is teruggebracht naar de relatie van kerkelijk contact door:

- Igreja Presbyteriana do Brasil

3.2 Te zoeken naar mogelijkheden om contact te blijven houden met kerken die de relatie met de GKv hebben verbroken of opgeschort of zo'n besluit nog gaan nemen, en daarbij te bouwen op wat ons verbindt.

4. Met betrekking tot het onderhouden van zusterkerkrelaties:

4.1 In overeenstemming met de Generale Regeling voor het Aangaan en Onderhouden van Relaties met Kerken (zoals in art. 1 en 2 vermeld) contact te blijven oefenen met de volgende zusterkerken, volgens de met elk van deze kerken afzonderlijk gemaakte afspraken, teneinde van elkaar te leren, elkaar te ondersteunen en samen Christus' naam te prijzen:

1. African Evangelical Presbyterian Church (in Kenia) (AEPC)
2. Christian Reformed Church of the Philippines (CRCP)
3. Christian Reformed Church of Sri Lanka (CRCSL)
4. Evangelisch-Reformierte Kirche Westminster Bekenntnisses (ERK-WB)
5. Free Church of Scotland (FCS)
6. Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (GKSA)
7. Gereja Gereja Reformasi Calvinis (GGRC)
8. Gereja Gereja Reformasi di Indonesia (GGRI-NTT, GGRI KalBar, GGRI Papua)
9. Iglesia Reformada en Venezuela (IRV)
10. Igrejas Reformadas do Brasil (IRB)
11. Kosin Presbyterian Church of Korea (KPCK)
12. Nongu u Kristu u i Ser u shar Tar (in Nigeria) (NKST)
13. Presbyterian Church of Eastern Australia (PCEA)
14. Presbyterian Church of Uganda (PCU)
15. Presbyterian Free Church Council (Kalimpong) (PFCC)
16. Presbyterian Free Church of Central India (PFC(CI))
17. Reformed Church in Japan (RCJ)
18. Reformed Church of East Africa (in Kenia) (RCEA)
19. Reformed Presbyterian Church of India (RPCI)
20. Reformed Presbyterian Church of North East India (RPCNEI)
21. Reformed Presbyterian Church Taiwan (RPCT)
22. United Reformed Church in the Congo (URCC)

4.2 Met de kerken die de zusterkerkrelatie hebben opgeschort te overleggen, en af te wachten wat hun nadere besluit is.

5. Met betrekking kerkelijke contacten:

5.1 In overeenstemming met de Generale Regeling voor het Aangaan en Onderhouden van Relaties met Kerken (zoals in art. 1 en 3 vermeld) contact te blijven onderhouden met de volgende kerken, volgens de met elk van deze kerken afzonderlijk gemaakte afspraken, teneinde van elkaar te leren, elkaar te ondersteunen en samen Christus' naam te prijzen:

1. Baltic Reformed Theological Seminary en de Gereformeerde gemeenschappen in de Baltische Staten (BRTS)
2. Église Réformée Confessante au Bénin (ERCB)
3. Église Réformée Confessante au Congo (ERCC)
4. Union Nationale des Églises Protestantes Réformées Évangéliques de France (UNEPREF)
5. Evangelical Reformed Churches of Russia (ERCR)
6. First Evangelical Reformed Church van Singapore (FERC)
7. Hongaarse Gereformeerde Kerken (HGK) en andere gereformeerde groeperingen (Hongaars taalgebied);
8. Isa-E Church in Bangladesh (ICB)
9. Iglesias Reformadas de España (IRE)
10. Igreja Cristã Presbiteriana de Portugal (ICPP)
11. Independent Reformed Church of Korea (IRCK)
12. Minsk Reformed Church (Wit-Rusland)
13. Presbyterian Church in America (PCA), via Mission to the World
14. Presbyterian Church of Korea (Hapshin) (PCK (Hapshin))
15. Presbyterian Theological Seminary (Dehra Dun, India) (PTS)
16. Protestantska Reformirana Krscanska Ckrva (PRKC)(Kroatië)
17. Reformed Presbyterian Fellowship in Myanmar (RPCFM)
18. South Indian Reformed Churches (SIRC)
19. Ukraine Evangelical Reformed (of Presbyterian) Church (Oekraïne)

5.2 Zo mogelijk het contact voort te zetten met

1. Evangelium Reformatus Egyhaz (ERE) (Oekraïne) .
De ERE heeft het verzoek om een zusterkerkrelatie aan te gaan ingetrokken.
2. Orthodox Presbyterian Church (OPC) (USA) .
De OPC heft de contact-relatie opgeschort.

6. Met betrekking tot participatie in netwerken van christelijke kerken:
In overeenstemming met de Generale Regeling voor het Aangaan en Onderhouden van Relaties met Kerken (zoals in art. 1 en 4 vermeld) te blijven zoeken naar mogelijkheden om, door het organiseren of bezoeken van conferenties of netwerkbijeenkomsten, contact te hebben met kerken wereldwijd. Daarbij zo mogelijk gebruik te blijven maken van het netwerk van de ICRC. Met name ook te zoeken naar netwerkmogelijkheden binnen de Europese regio.
7. Met betrekking tot organisaties en instellingen:
Te zoeken naar contact en samenwerking met organisaties die vanuit de GKv zich inzetten voor kerken / gemeenten in het buitenland, te weten Yachad, SSRO en Fundament.
8. Met betrekking tot samenwerking met de NGK:
In de komende jaren de samenwerking met deputaten van de NGK (CCS) voort te zetten en zo veel mogelijk samen op te trekken in de contactoefening met buitenlandse kerken. Dit in lijn met de toenadering tussen beide kerkgenootschappen.
9. Met betrekking tot samenwerking met de CGK:
De samenwerking met deputaten van de CGK (DBK) voort te zetten, door elkaar te informeren en zo goed mogelijk de werkzaamheden op elkaar af te stemmen.

10. Deputaten BBK te dechargeren.
11. Opnieuw deputaten BBK te benoemen en hun aantal terug te brengen naar twaalf. Dit gezien de ontwikkelingen in de relaties met buitenlandse kerken én de toenemende samenwerking met de CCS.
12. Aan deputaten BBK de volgende instructie te geven:
  1. deputaten brengen de kerken en kerkleden in Nederland op de hoogte van Christus' kerkvergaderend werk in het buitenland en roepen hen op (ook in concrete situaties) tot gebed en dankzegging;
  2. ze laten buitenlandse kerken en kerkleden meeleven met de Gereformeerde Kerken in Nederland;
  3. ze doen hun werk met gebruikmaking van het BBK-bureau en de faciliteiten van "Verre Naasten";
  4. ze voeren overleg met en werken samen met de deputaten Buitenlandse Kerken van de Christelijke Gereformeerde Kerken;
  5. ze werken samen met de CCS Buitenland van de Nederlands Gereformeerde Kerken en stemmen verder af om bij éénwording van de kerken ook als één deputaatschap te kunnen gaan functioneren;
  6. ze rapporteren aan de volgende generale synode over veranderingen in de relaties met buitenlandse kerken en geven aan wat daarvan de consequenties zijn voor het werk van deputaten;
  7. ze onderhouden contacten met de Gereformeerde Hogeschool "Viaa" te Zwolle en de Theologische Universiteit in Kampen;
  8. ze formuleren nadere voorstellen over participatie in kerkelijke netwerken, in relatie tot het onderhouden van contacten en relaties met afzonderlijke kerken;
  9. ze houden zich aan de generale regeling voor het aangaan en onderhouden van relaties met kerken in de buitenland.
- 13 Voor de jaren 2021-2023 aan deputaten BBK voor hun werk een bedrag van € 239.725,00 ter beschikking te stellen.

Grond:

Vanwege het verminderde aantal buitenlandse relaties en de benoeming van minder deputaten kunnen de kosten voor de periode 2021-2023 ruim €55.000,- lager begroot worden dan voor de periode 2018-2020.

Op deze manier wordt tegemoet gekomen aan de oproep van deputaten F&B om een begroting op te stellen die minstens 20% lager is dan over de periode 2018-2020.

Bijlagen

Bijlage 1 : Voortgangsverslagen

De voortgangsverslagen over de jaren 2017 en 2018 zijn te vinden op

<https://www.gkv.nl/organisatie/generale-synode/gs-2020/jaarrapporten-gs-2020/>

Bijlage 2: Brief met vraag om ondersteuning bij organisatie Internationale Conferentie:

Verstuurd aan: VGKSA, GKSA, IPB, RCJ, EPCEW, GKT, KPCK, PCA

Betreft: Verzoek om mee te werken aan het organiseren van een conferentie over hermeneutiek

Geachte broeders en zusters,

In de wereldwijde contacten tussen kerken van gereformeerde belijdenis spelen op dit moment vragen in verband met hermeneutiek een belangrijke rol. Zo zijn in onze (GKv) kerken besluiten genomen over man/vrouw en ambt. En er zijn gesprekken over hoe we moeten omgaan met vragen die te maken hebben met het onderwerp homoseksualiteit.

Wij onderhouden internationale relaties met elkaar als zusterkerken om met elkaar mee te leven en elkaar bij te staan. Hoe kunnen we dat in praktijk brengen, als het gaat over de bezinning in de kerken over bovengenoemde vragen? Bij onze taken, als GKv-deputaten voor het onderhouden van contact met zusterkerken, hoort ook dat wij in overleg met deputaten van onze zusterkerken, ons beijveren voor de organisatie van conferenties over gewichtige thema's en onderwerpen, die ons als kerken aangaan.

We zouden daarom graag een gelegenheid creëren om met andere kerken van gereformeerde belijdenis een internationale conferentie te houden over dit onderwerp. We denken aan de volgende opzet, maar we staan volledig open voor suggesties en voorstellen van uw kant:

- 1) Om te voorkomen dat de conferentie een bijeenkomst is van een paar deskundigen die op wetenschappelijk niveau gedachten uitwisselen over hermeneutiek, gaat de voorkeur uit naar een praktische insteek: Op welke manier functioneert het gezag van Gods Woord? Hoe gaan de kerken daarmee om? Wat kunnen we op dat punt aan elkaar meegeven?
- 2) We denken dat het vruchtbaar kan zijn als op de conferentie een aantal besluiten van verschillende kerken over homoseksualiteit en over man/vrouw en ambt worden geanalyseerd, en wordt bekeken op welke manier de kerken hun besluiten vanuit Gods Woord hebben onderbouwd.
- 3) We willen graag voorkomen dat de conferentie vooral gaat over de laatste besluiten van onze Generale Synode. De GKv heeft besluiten genomen, maar ook andere kerken hebben dat gedaan of zijn in gesprek en zullen wellicht besluiten moeten gaan nemen. Het is mooi als niet alle pijlen op de GKv gericht zijn, maar we nadenken over de vraag hoe elkaar we met onze ervaringen kunnen helpen.
- 4) Zo kunnen dan op de conferentie ervaringen worden uitgewisseld: Wat hebben kerken geleerd en wat kunnen we met elkaar delen vanuit gesprekken en vanuit genomen besluiten in de verschillende kerken?
- 5) Het kan ook vruchtbaar zijn om na te denken over de vraag: Wat betekent het om man of vrouw te zijn in een specifieke context? Welke posities kiest de kerk, niet alleen als het gaat over de ambten, ook in het huwelijk, en meer algemeen in het omgaan met elkaar als man en vrouw? En hoe verhoudt zich dat tot wat de Bijbel daarover zegt? In hoeverre speelt de context een rol in onze keuzes?

Wat de organisatie van de conferentie betreft, denken we aan de volgende mogelijkheid. Maar ook wat dit betreft staan we open voor uw inbreng.

- 6) Graag willen we de conferentie niet als GKv alléén organiseren, maar juist samen met een paar gereformeerde / presbyteriaanse kerken uit verschillende continenten, om ook vanuit verschillende contexten elkaar te kunnen opbouwen.
- 7) De conferentie hoeft niet in Nederland plaats te vinden. Het zou zelfs onze voorkeur hebben om op een ander continent te vergaderen. Wel mag van ons verwacht worden dat we een actieve rol spelen bij het organiseren en dat we ook bereid zijn om daar het nodige financieel aan bij te dragen.
- 8) We zouden graag onze zusterkerken en contactkerken voor deze conferentie uitnodigen. Elke kerk kan natuurlijk vrij beslissen of men wil participeren. Het liefst zouden we zien dat de kerken die participeren ook een inhoudelijke bijdrage leveren.

Onze vraag aan u is of u bereid bent en in de gelegenheid bent om zo'n conferentie met ons en met enkele andere kerken wereldwijd mee te organiseren?

Zou u eventueel ook ontvangende kerk willen zijn?

We zouden graag de conferentie organiseren in de eerste helft van 2019. Afhankelijk van de reacties zouden we een programma kunnen opstellen voor 3 of 4 dagen.

We zien uit naar uw antwoord. We zouden het zeer op prijs stellen als u met ons mee wilt denken en mee wilt helpen met het organiseren van zo'n internationale bezinning. Uiteraard zijn we ook beschikbaar als u naar aanleiding van deze brief vragen hebt. U kunt dan contact met ons opnemen via ons bureau.

Mogen we vóór 1 juli van dit jaar van u een antwoord ontvangen? We hebben tijd nodig voor overleg en zouden graag uiterlijk 1 september willen beslissen over een Go of No Go.

Een zelfde verzoek om deze conferentie mee te organiseren hebben we ook gericht aan ..... Wij denken dat ook die kerken belangstelling hebben voor voortgaande bezinning over het conferentiethema.

Graag wensen we u in alles Gods zegen toe.

Met hartelijke groet, in Christus,

Ds. Joop Schreuder, algemeen secretaris

Bijlage 3: Brief ter begeleiding van de correspondentie van bezwaarde relaties:

Zwolle, 7 juni 2019

Aan de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt) 2020, bijeen te roepen door de Gereformeerde Kerk te Goes.

Betreft:

Aanbieding van buitenlandse reacties op de besluiten van GS Meppel over man/vrouw en ambt

Geachte broeders in Christus,

Als deputaten voor de betrekkingen met buitenlandse kerken hebben we de schriftelijke reacties verzameld die naar aanleiding van de besluiten van de G.S. Meppel over M/V en ambt bij ons zijn binnengekomen en gericht zijn aan (of van betekenis zijn voor) de komende Generale Synode.

1. In een brief van 2 oktober 2017 laat de Evangelical Presbyterian Church of Ireland (EPCI) weten dat besloten is de zusterkerkrelatie met de GKv op te schorten vanwege het besluit van de GS Meppel om het ambt van predikant, ouderling en diaken open te stellen voor vrouwen. De EPCI spreekt het verlangen uit om de relatie te kunnen herstellen en roept de GKv zeer dringend, vanuit broederlijke genegenheid, op om het besluit van de GS Meppel te herroepen en de trouw aan de Schriften en de gereformeerde belijdenissen te bevestigen en de eenheid van de kerk van Christus te handhaven.
2. De Evangelical Presbyterian Church in England and Wales (EPCEW) spreekt in een brief van 27 januari 2018 dankbaarheid uit over contacten die er waren in het verleden en de steun die ontvangen is. De laatste jaren heeft de EPCEW herhaaldelijk z'n zorgen geuit over de veranderingen die gaande waren in de GKv. Het recente besluit van de synode van Meppel om het ambt van predikant en ouderling te openen voor vrouwen is naar de overtuiging van de EPCEW in strijd met de regel van de Schrift, en geeft aanleiding om de relatie te herzien. Het besluit heeft grote gevolgen voor de praktische vormgeving van kerkelijke verbondenheid. Daarom kan de zusterkerkrelatie niet worden voortgezet. De zusterkerkrelatie is met onmiddellijke ingang opgeschort. De EPCEW moedigt de GKv aan om het besluit van Meppel te herzien en leer/leven in de GKv weer in overeenstemming te brengen met de Schriften. Mocht de volgende synode het besluit van Meppel handhaven, dan zal de zusterkerkrelatie met de GKv officieel verbroken worden; komt er een herziening, dan zal dat leiden tot herstel van de relatie. In de EPCEW is er bij de dankbaarheid over de banden in het verleden nu ook het gebed dat de GKv terug zal keren naar de bijbelse normen zoals die gelden bij hen en bij andere gereformeerde kerken.
3. De Evangelisch-Reformierte Kirche W.B. Österreich+Schweiz (ERKWB) schrijft in een reactie (13-06-18) wat de synode 25 mei 2018 heeft besloten. Het besluit van Meppel om het ambt van predikant en ouderling te openen voor vrouwen heeft geleid tot verdriet en zorg in de ERKWB, juist omdat de GKv in het verleden gezien is als voorbeeld en van de GKv veel steun is ontvangen.

De ERKWB is ervan overtuigd dat het besluit van Meppel in strijd is met de principes en aanwijzingen van de Heilige Schrift wat betreft het leiderschap in de kerk.

De ERKWB heeft besloten vooralsnog de relatie met de GKv niet op te schorten, maar wel aan de GKv dringend te vragen om het besluit te herzien en terug te keren naar de bijbelse weg, die geen bevestiging van vrouwen in het ambt van predikant of ouderling toelaat. Deze oproep gaat gepaard met gebed in de ERKWB voor onze kerken. De ERKWB heeft het voornemen nog een document te sturen dat kritisch zal ingaan op de toegezonden informatie.

4. De commissie die buitenlandse contacten onderhoudt voor de Free Church of Scotland (Continuing) (FCSc) schrijft op 24 maart 2018 dat aan de General Assembly die in mei gaat vergaderen, zal worden voorgesteld om naar aanleiding van de besluiten van onze GS Ede en

GS Meppel, en in lijn met het besluit van de ICRC, de zusterkerkrelatie met de GKv op te schorten. Hiervan wordt met veel verdriet melding gemaakt. Dringend wordt gevraagd om de besluiten van Ede en Meppel te herzien, zodat de breuk tussen de GKv en zo veel kerken in de gereformeerde wereld kan worden geheeld.

5. In een brief van 3 juli 2018 laat de synode van Bunbury van de Free Reformed Churches of Australia (FRCA) weten dat het besluit is genomen om de zusterkerkrelatie met de GKv te beëindigen. In het verleden is de relatie met de GKv als een zegen ervaren. Dat nu dit besluit moest worden genomen, gebeurde met verdriet en met gebed voor de GKv kerken en kerkleden.
Vriendelijk verzoekt de FRCA de komende synode om deze brief op de agenda te zetten van de GS 2020, inclusief de bijgesloten informatie uit de Acta van de synode van Bunbury 2018. Ook verzoekt de FRCA aandacht te geven aan een brief van 7 maart 2016 die kennelijk de synode van Meppel niet heeft bereikt. Het derde verzoek is dat onze komende synode de afgevaardigden zal ontvangen die de opdracht hebben om het besluit van de FRCA door te geven. (bijgesloten dus de relevante acta van de synode van Bunbury 2018).
6. In reactie op een uitnodiging om mee te helpen met het organiseren van een conferentie over hermeneutiek, ontvingen we als deputaten BBK het antwoord dat de Igreja Presiteriana do Brasil (IPB) daar geen heil in ziet. Maar aansluitend bericht de commissie voor interkerkelijke relaties ons ook in deze brief van 28 mei 2018 dat aan de komende synode (Supremo Concilio, juli 2018) zal worden voorgesteld om de zusterkerkrelatie met ons terug te brengen naar een relatie van correspondentie. Als reden hiervoor voert de commissie het volgende aan:
De broeders in de GKv hebben niet willen luisteren naar talloze waarschuwingen om niet verder te gaan richting bevestiging van vrouwen in kerkelijke ambten. Naar het inzien van de IPB wordt zo de Schrift gesteld ónder de culturele context. Zo krijgen historische aspecten en de eigentijdse pressie meer te zeggen dan de duidelijkheid van bijbelse teksten. Dit is niet alleen door de IPB naar voren gebracht, maar ook door de overweldigende meerderheid van gereformeerde kerken die afgevaardigden stuurden naar de synode van de GKv.
De brief meldt verder het gebed voor de GKv en de oproep om de hermeneutische richting die gekozen is te herzien, en terug te keren naar de bijbels-historische zienswijze, zodat ook de zusterkerkrelatie weer zal kunnen worden hersteld.
7. De Reformed Church in the United States (RCUS) meldt in een brief van 5 juni 2018 de beslissing die de RCUS synode in mei 2018 heeft genomen om de 'fraternal relations' met de GKv te verbreken. Als reden wordt het volgende genoemd:
De RCUS is van mening dat het besluit van Meppel om vrouwen toe te laten tot het ambt van predikant, ouderling en diaken in strijd is met de Heilige Schrift en met de gereformeerde belijdenis. Zowel schriftelijk als via het bezoek van deputaten heeft de RCUS herhaaldelijk gewaarschuwd tegen de koers die de GKv ging. Hierop is geen overtuigend antwoord gekomen en is de GKv niet op stappen teruggekomen.
Aansluitend op deze beslissing heeft de synode voor ons gebeden, dat de Heer in zijn genade ons met berouw zal laten terugkeren naar zijn Woord, zodat ook de kerkelijke relatie weer kan worden hersteld.
8. De Reformed Presyberian Church of Ireland (RPCI) schrijft aan de GS van de GKv in een brief van 14 juli 2017, dat besloten is om de 'fraternal relations' met de GS van de GKv te verbreken. Dit als gevolg van het besluit van de GKv om, in strijd met het onderwijs van de Schrift, alle ambten in de kerk open te stellen voor vrouwen. Net als afgevaardigden van andere kerken hebben ook beide afgevaardigden van de RPCI er op aangedrongen om te blijven bij de bijbelse praktijk om de kerkelijke ambten alleen te beperken tot mannen. De RPCI had al besloten dat wanneer de GKv tot openstelling van de ambten voor vrouwen zou overgaan, de kerkelijke relatie zou worden verbroken. Helaas moet worden gemeld dat dat nu het geval is. Een reactie van deputaten BBK op deze brief d.d. 27.11.17 vindt u in de bijbehorende map met correspondentie.
9. De Reformed Presbyterian Church, North East India (RPCNEI) heeft een reactie gestuurd d.d. 31 juli 2017. De RPCNEI is dankbaar voor de voortzetting van de zusterkerkrelatie, al is er een nieuw verschil wat betreft de bijbelse hermeneutiek. De RPCNEI apprecieert de rijpe beslissing, en bidt om wijsheid en om Gods kracht om goed te kunnen onderscheiden.

10. De Evangelical Reformed Church, Subcarpathia, Ukraine (ERE) schrijft in een brief d.d. 19.05.18 aan de synode van de GKv, dat zij graag contacten onderhouden met allen die Jezus Christus als redder liefhebben en leer en leven onderworpen laten zijn aan de Heilige Schriften. De praktijk van het toelaten van vrouwen tot de ambten van predikant en ouderling maakt het onmogelijk om een zusterkerkrelatie aan te gaan met de GKv. De ERE informeert hierover door deze brief de GS van de GKv en verzoekt ook de kerken, kerkleden en verwante organisaties hiervan op de hoogte te stellen.
11. De United Reformed Churches in North America (URCNA) meldt in een brief d.d. 30.08.18, dat besloten is om een eind te maken aan de relatie van oecumenisch contact met de GKv. Hiervoor zijn de volgende gronden aangevoerd:
 “Het besluit om al de kerkelijke ambten voor vrouwen te openen is in strijd met de Schriften en met de belijdenissen. Vanaf 2007 heeft de URCNA de GKv aangesproken op de ontwikkelingen in deze richting. De ICRC en enkele zusterkerken hebben al soortgelijke actie ondernomen. Na het besluit is gebeden voor de GKv.”(citaat brief). Zie voetnoot 1).
 De brief maakt melding van verdriet omdat we niet langer gelijk denken over hoe we de Schrift op dit punt moeten uitleggen. Naar het oordeel van de URCNA gaat het hier maar niet over verschil van mening over de uitleg van enkele teksten. Het gaat hier om een hermeneutische filosofie die teksten zó cultureel gebonden verklaart, dat ze niet meer relevant zijn voor ons. Als deze deur eenmaal open gaat, hoe houd je andere culturele vereisten dan nog buiten? Al is de officiële relatie verbroken, men zal blijven bidden dat de GKv weer op één lijn komt met het onderwijs van de Schrift zoals we dat altijd hebben verstaan en zoals het is samengevat in de Nederlandse Geloofsbelijdenis.
12. De synode 2017 van de Igrejas Reformadas do Brasil (IRB) heeft aan de GS Goes 2020 de volgende oproep gedaan (dit wordt gemeld in een brief d.d. 26.09.18):
 De IRB is dankbaar voor veel goeds dat in het verleden vanuit de GKv is ontvangen. Het is heel goed om als kerken van Christus samen op te trekken en daarbij in eenheid, met één stem, ons geloof te belijden. Zulke eenheid vraagt wel wederzijdse toewijding aan de volle waarheid van de Schrift, zoals die in onze belijdenis is samengevat, en aan de traditie die we delen (vgl. 2 Tes. 2:15).
 Om deze reden is de IRB erg bezorgd. De IRB meent dat het besluit om alle ambten te openen voor vrouwen niet in overeenstemming is met het onderwijs van de Bijbel. Dit is ook door afgevaardigden van de IRB op de synode Meppel al naar voren gebracht. ‘We begrijpen iets van de uitdagingen waar de GKv mee te maken heeft in een cultuur die snel seculariseert en postmodern wordt, en waar de principes en normen van Gods Woord gemarginaliseerd worden of zelfs openlijk bestreden.’ Ook de IRB zijn kerken in een land van toenemende secularisatie; zij worstelen met soortgelijke zaken. In zo’n vijandige context is het zaak des te meer te vertrouwen op God die in zijn genade zijn kerk bewaart, en vastbesloten vroom en heilig te leven tot eer van onze Redder.
 Het is het oprechte gebed van de IRB dat de GKv zich losmaakt van deze verkeerde manier van uitleg van de Bijbel en vasthoudt aan de tradities die gebaseerd zijn op Gods Woord en de gereformeerde belijdenissen.
 De IRB meldt tenslotte dat vanwege de beslissingen van de GKv mogelijk spoedig overwogen zal worden om de zusterkerkrelatie te verbreken. De IRB ziet uit naar een weloverwogen antwoord van de GKv.

Tot zover de schriftelijke reacties op de besluiten over M/V en ambt van de GS Meppel.

We hebben ook bij bezoeken over en weer in gesprekken te horen gekregen dat zusterkerken en contactkerken zich zorgen maken over met name deze besluiten en de manier van omgaan met Gods Woord die daarbij aan de orde is. Naast de hier boven al genoemde kerken, geldt dit o.a. voor de IRE (Spanje), ICFER (Venezuela).

We zien het als onze taak, als deputaten BBK, om met klem de aandacht van de synode te vragen voor deze reacties. In de contacten met buitenlandse kerken dragen we uit dat we een relatie met elkaar onderhouden om samen God te prijzen, om elkaar te dienen met advies en voorbede, maar ook om van elkaar te leren. Buitenlandse kerken vragen ons om ter harte te nemen wat zij ons schrijven. Die oproep is ook gedaan door de grote meerderheid van de ICRC kerken. We horen dat zij voor ons bidden dat wij trouw zullen blijven aan wat Gods Woord naar hun overtuiging duidelijk zegt.

Waar zoveel bondgenoten ons met grote ernst aanspreken, mogen we niet anders dan dat ter harte nemen. We hebben van buitenlandse kerken de klacht gehoord, dat zij wel schriftelijk en mondeling hun visie hebben kunnen geven, maar dat in de besluiten van de GS 2017 niet doorklinkt wat daarmee is gedaan.

Het is aan deze Generale Synode om de reacties van buitenlandse zusterkerken en contactkerken te wegen. Wat betekent in de praktijk het 'wederzijds' dat wij steeds hebben uitgedragen?

Er wordt gevraagd om op de besluiten terug te komen. Het zou in de ogen van onze buitenlandse zusterkerken al een belangrijk gebaar zijn als besloten wordt op enigerlei wijze een stap op de plaats te maken en meer tijd te nemen voor bezinning, ook in het contact met deze zusterkerken.

De kerken die de moeite hebben genomen om ons te schrijven zien uit naar een reactie van de Generale Synode waaruit blijkt dat het geschrevene ter harte is genomen.

Het is ook ons gebed als deputaten BBK dat de Here God u wijsheid geeft om goede besluiten te kunnen nemen, tot zijn eer en tot zegen van de kerken.

Namens deputaten BBK,

Joop Schreüder, Algemeen Secretaris BBK

- 1) In haar brief vermeld de URCNA dat de GKv de relatie hebben verbroken, als reactie op het voortdurend vermaan vanuit de URCNA.
Door GS Ede 2014 is echter het volgende besloten:

Met betrekking tot de URCNA

a. het aanbod van een zusterkerkrelatie aan the United Reformed Church of North America niet langer te handhaven en de URCNA toe te voegen aan de lijst van kerken waarmee we contact onderhouden.

Gronden:

1. de URCNA hebben bij herhaling het aanbod van een zusterkerkrelatie afgewezen omdat zij betwijfelen of de GKv wel voluit gereformeerde kerken zijn. Het is in deze situatie onjuist het aanbod van een zusterkerkrelatie ongelimiteerd te blijven handhaven;
2. de GKv zijn niet veranderd in hun waardering van de URCNA.

Bijlage 4 : Samenstelling deputaatschap en rooster van aftreden**Sectie 1:**

Prof. dr. ir. P.G. Bakker, Zuiderbuuren 23, 9363 HK Marum	voorzitter
Ds. J.J. Schreuder, Tabakskamp 175, 3751 JN, Bunschoten-Spakenburg	algemeen secretaris
Ir. A.J. Grashuis, Delftsestraatweg 215, 2645 BA Delfgauw	penningmeester
Ds. R. Ijbema, Van Loghemstraat 12, 9731 MB Groningen	

Sectie 3:

Prof. dr. ir. P.G. Bakker, Zuiderbuuren 23, 9363 HK Marum	2023, vervroegd naar 2020
Ds. D. Dreschler, Weidebuurt 11, 7771 CZ Hardenberg	2026
Drs. L.W. de Graaff, Rhijnsburglaan 45, 8181 XW Heerde	2020
Ds. R. Ijbema, Van Loghemstraat 12, 9731 MB Groningen	2026
Mevr. J.H. Knol MSc, Julianastraat 64, 6707 DG Wageningen	2026
Drs. R.A. Schipper, Kornalijnstoep 54, 9403 RX Assen	2020

Secundi:

L.C. Flokstra, Reviuslaan 9, 8024 CC Zwolle

Sectie 4:

Ir. A.J. Grashuis, Delftsestraatweg 215, 2645 BA Delfgauw	2023
Ir. J.H. de Jong, Hertespoor 8, 6713 JD Ede	2020
Ds. A.S. van der Lugt, Oude Veiling 41, 2635 GK Den Hoorn	2026
Ds. J. Plug, Knijpslaan 21, 9615 BC Kolham	2023
Dhr. Joh. Veldhuizen, Eysingeslag 11, 9302 GP Roden	2023
Ds. H. Venema, Mottenbrink 20, 9755 PR Onnen	2026

secundus:

Ds. W.F. Wisselink, de Bonte Specht 24, 7609 BM Almelo

Sectie 5:

Drs. A.J. Balk, Beatrixlaan 1a, 6706 AW Wageningen	2023, vervroegd naar 2020
Mevr. T. den Broeder-van Leeuwen, Warande 2, 2285 JA Rijswijk (in 2018 van secundus naar primus als opvolger van M.A. Blok-Sytsma)	2020
Ds. Th.J. Havinga, Hekstraat 1-6, 9411 NE Beilen	2023
Dhr. A. Pedro, Van Moerkerkenlaan 15, 9721 TA Groningen	2023
Ds. J.J. Schreuder, Tabakskamp 175, 3751 JN Bunschoten	2020

secundi:

Dhr. M. Sterken, Handellaan 37, 8031 EE Zwolle

Drs. M.A. Blok-Sytsma, Zambia. Beschikbaar voor advisering en evt regionale bezoeken

Bijlage 5 : Financiën

MEERJARENBEGROTING BBK	2021	2022	2023
Sectie 1 Beleid en Hulpverlening			
6010 Lidmaatschap ICRC	€ 8.000,00	€ -	€ -
6011 Afvaardiging ICRC	€ 2.000,00	€ -	€ -
6012 Operationaliseren netwerk	€ 5.000,00	€ 5.000,00	€ 5.000,00
6018 Kosten sectie	€ 1.250,00	€ 1.250,00	€ 1.250,00
totaal	€ 16.250,00	€ 6.250,00	€ 6.250,00
Sectie 2 Communicatie			
6020 Opmaak en drukkosten	€ -	€ -	€ -
6021 Verzending	€ -	€ -	€ -
6022 Vertaal- en fotokosten	€ -	€ -	€ -
6023 Naast, kerken en website incl. promofilm	€ 6.500,00	€ 4.000,00	€ 4.000,00
6024 Inkomsten	€ -	€ -	€ -
6028 Kosten sectie 2	€ 500,00	€ 500,00	€ 500,00
totaal	€ 7.000,00	€ 4.500,00	€ 4.500,00
Sectie 3 Europa en Noord Amerika			
6030 Bezoeken Oost & Zuid Europa	€ 2.150,00	€ 2.150,00	€ 2.150,00
6031 Diversen	€ -	€ -	€ -
6034 Bezoeken Noord Amerika/Canada	€ 4.500,00	€ -	€ -
6036 Bezoeken West & Noord Europa	€ 2.775,00	€ -	€ -
6038 Kosten sectie 3	€ 1.200,00	€ 1.200,00	€ 2.800,00
totaal	€ 10.625,00	€ 3.350,00	€ 4.950,00
Sectie 4 Azië Australië en Nw. Zeeland			
6040 Bezoek Indonesië/Australië/ Nw Zeeland	€ 3.500,00	€ 3.500,00	€ 2.500,00
6046 Bezoeken Azië	€ 3.500,00	€ 3.500,00	€ 2.500,00
netwerken sectie 4	€ 1.000,00	€ 1.000,00	€ 1.000,00
6048 Kosten sectie 4 incl. netwerken	€ 1.000,00	€ 1.000,00	€ 1.000,00
totaal	€ 9.000,00	€ 9.000,00	€ 7.000,00
Sectie 5 Spaans/Portugees spr. en Afrika			
6050 Bezoeken Afrika	€ -	€ 2.800,00	€ 1.500,00
6056 Bezoeken Spaans-/Portugeestalige landen	€ 6.700,00	€ 400,00	€ 400,00
6058 Kosten sectie 5	€ 750,00	€ 750,00	€ 750,00
totaal	€ 7.450,00	€ 3.950,00	€ 2.650,00
Algemene Kosten			
6110 Kosten deputaatschap	€ 4.000,00	€ 4.000,00	€ 4.000,00
6120 Kantoorkosten	€ 7.500,00	€ 7.500,00	€ 7.500,00
6130 Secretariaat BBK	€ 27.500,00	€ 27.500,00	€ 27.500,00
6140 Pensioenen	€ -	€ -	€ -
6180 Diversen	€ -	€ -	€ -
6190 Ontvangst buitenlandse gasten	€ -	€ -	€ 20.000,00
Totaal	€ 39.000,00	€ 39.000,00	€ 59.000,00
Totale jaarbedragen	€ 89.325,00	€ 66.050,00	€ 84.350,00
Totaal over drie jaar	€ 239.725,00		

